

dežel že ločile. Slava, kateri se je bil vojvoda Lotrinški odpovedal, doletela ga je vendar-le.

Poljaki so zmago na bregovih pri Döblingu sami sebi pripisovali, da-si jih je bil Lotrinžan rešil iz hude zadrege. Pri Ostrogonu na Ogorskem hotel je Sobieski, ponosen na lastno moč — pokazati, da Nemcev ne potrebuje, al prišel je vsled tega v grozno nevarnost.

Skoraj ni je bilo rešitve. Umreti ali podati se: ta osoda pretila je njemu, njegovemu sinu Jakopu in prvakom vojvodom. Le s silo, z veliko silo je kralja iz te hude zadrege rešila njegova telesna straža. Vojvoda Lotrinški in Stahremberg, to videti, prišla sta prostovoljno na pomoč ter rešila Poljake; padel pa je vendar-le vojvoda Pomerelski (hud sovražnik Nemcev) z 2000 vojaki.

Dva dni potem zahteval je Sobieski, ker si ni več toliko zaupal kakor poprej, naj se njegovi vojaki med nemške potaknejo, in res, z združenimi močmi priborili so si sijajno zmago, ki je Turke stala do 20.000 mož in je Turčija izgubila Ostrogon. Ta dan je smrt zadela tudi divjega Kara Mustafa; 25. grudna so ga v Beligradu zadavili. To je bila plača, po naših mislih čisto zaslužena kazen za grozovitosti zoper kristijane. 5 let pozneje, po padcu Beligrada v kristijanske roke (16. septembra 1688.) je vojevoda Lotrinški Kara Mustafaovo glavo poslal škofu Koloniču, čegar glavo je hotel Mustafa poslati sultanu na sulici nasa-jeno. „Kdor drugim jamo koplje, sam va-njo pade“ — vresničilo se je tu.

Glava njegova je še zdaj v meščanski orožnici na Dunaji, z rudečo svilnato vrstico, s katero so ga zadušili; tudi slika (podoba) njegova se tu vidi s čudnimi napisi, ki naznanjajo, kako krvoločen je bil, naposled pa tak žalosten konec storil. —

Dragi bralci! s zgodovino sva pri kraji; iz tega popisa lahko priznavate, da je oboje obleganje Dunaja velikega zgodovinskega pomena. Pri prvem obleganju leta 1529. je stari Salm s svojimi vrlimi vojaki strahovitega Turka, pred katerim se je tresla Azija, Afrika in Evropa, užugal na Avguštinskih nasipih ter mu pogumno zaklical: „brate Turče — do simo, a ne dalje!“ Grozovitega Suleimana se je vse balo, bil je res eden najhujših sultanov, kolikor jih zgodovina pozná. Pri drugem pa je bila rešitev tem sijajnejša, čem večja je bila nevarnost za Dunaj. Suleiman je drl proti zapadu krščanski svet pokončat, nasprotno pa so prej hodili križanci svete dežele reševat Turškega robstva. Pri drugem obleganju je Osmane popolno zapustila sreča; polomesec je otemnel za velikega vezirja Kara Mustafa in Turško cesarstvo; solnce je jelo kristijanom prijaznejše sijati.

Zdaj vidiš, dragi čitatelj, da je bil posihmal Dunaj obvarovan Turške mōre. Turška mula menda ne bo več prišla „Reno pit“, prej bi utegnila piti črno morje. Kristijanom za njo gotovo na bode žal.

Imenitne dogodbe se ne pozabijo lahko in rade ohranijo se za potomce v marsikateri reči. Tudi Dunaj je obhajal mnogo mnogo let vsako leto 12. dan septembra s slovesnim obhodom iz cerkve sv. Petra k znamenju sv. Trojice „pri Grabnu“, kjer se je zahvalna molitev opravljala.

Ta spomin se je ohranil tudi v dveh ljudskih svečanostih in veselicah. V Hernalsu, pred mestom Dunaja so vsako leto v nedeljo cerkvenega Posvečenja neko prav smešno veselico obhajali, rekli so ji „oslov-ska ježa“ (jahanje).

Tudi peki, ki so se vrlo dobro držali in posadko s kruhom oskrbljevali, dobili so posebne pravice. Taka pravica je bila, da so smeli na dvoru kegljati. Toda te pravice so bili kmalo zgubili; le ena se je bila obra-

nila do novejših časov, tako zvani „pekovski obhod“. Leta 1809. je pa tudi to nehalo.

Kar sem mislil svojim bralcem povedati, sem povedal. Slovenci, vi pa se iz tega učite, koliko britkosti je divji Turek krščanskemu svetu prizadjal, koliko nedolžne krvi prelil, koliko požgal vasi, trgov in mest, in iz sedanjih dogodkov na jugu lahko veste, da se v 400 letih prav nič predrugačil ni. To je tisti „izobraženi narod“, katerega Magjari in nemškutarji tako prisrčno objemajo. Sram jih bodi!

Književstvo.

* *Mineralbad Töplitz in Unterkrain und seine Umgebungen* von P. v. Radics. Offizier des kais. Persischen Sonnen- und Löwenordens, Ritter des kais. Brasilianischen Rosenordens etc. Wien 1878.

Pod tem naslovom je ravnokar Dunajska knjigarna Braumüllerjeva v nemškem jeziku na svetlo dala knjigo, ki opisuje naše toplice na Dolenskem, katere, zavoljo velike zdravilne moči že v 13. stoletju svetu znane, so premalo obiskovane le zato, ker v kotiču ležijo, do katerega žalibog še zmiraj nepelje nobena železnica. Al tudi to je deloma krivo dozdej še malega obiska, da je vnani svet premalo izvedel o teh toplicah. Gosp. Viljem Braumüllerju gre hvala, da je svoji „Bade-Bibliothek-i“ vvrstil tudi naše toplice v Toplicah, — P. pl. Radicsu pa, da jih je tako zanimivo opisal v knjižici 7 pól debeli. Knjižica se pričinja z zgodovino kopelj na Kranjskem. Ker je gosp. Radics strokovnjak v zgodovinstvu naše domovine, nam bralci naši smejo verjeti, da že ta del njegovega spisa, kjer govori o 4 Toplicah, o Studencih, o Slatnikih Kranjskih, je jako mikaven. Potem popisuje vas Toplice in kopelj v Toplicah z zgodovino njeno; tu nam pa le zopet pred oči stopa krvoločnost Turkov, ki so pogostoma v našo deželo privreli v 15. in 16. stoletju in je naša Dolenska veliko veliko trpela po njih. Se ve, da pisatelj v daljšem popisu pride na glavni del knjige, v čem namreč obstaja zdravilna moč Dolenskih toplic, o katerih boleznih so zdravilne, koliko stane kopanje tu itd. Dodan je knjižici naposled še popis okolice Topliške in pa bolj oddaljenih krajev, na pr., v Metliko in Črnomelj, kjer nekoliko popisuje naše „Bele Kranjce“, in pa v Kočevje. Tako je knjižica na dvojno stran interesantna: za bolnega človeka namreč, ki v toplicah zdravja išče, pa tudi za zdravega deželana, ki marsikaj o krajepisji in zgodovini izve iz teh bukvic, kar ni vedel. Dobivajo se pri vseh bukvarji.

Politične stvari.

Govor grofa Hohenwarta

o glavni razpravi nove Avstro-Ogerske pogodbe

v zbornici poslancev 29. maja t. l.

Pri vseh dolgotrajnih razgovorih o tistih vladnih predlogih, ki se skupno imenujejo „pogodba z Ogersko“, zdrževal sem se besede, a ne, da bi bil s temi predlogi zadovoljen — moje glasovanje nasprotno priča, ampak le zato, ker sem bil od početka prepričan, da se na tej podlagi in na tej poti ne more do povoljnega konca priti.

Prav rad, gospôda, bi bil videl, da sem se motil, in da se je stvar dobro razmotala, — danes pa, ko vsak vidi, kaj se je po skoraj triletnih dogovorih doseglo, danes spoznam jaz in spoznava ves svet, da sem prav